

**Keskkonnaministri määruse
„Rohunepe püsielupaiga moodustamine ja kaitse-eeskiri”
eelno**

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Vastavalt looduskaitseaduse (edaspidi *LKS*) § 10 lõikele 2 kehtestab keskkonnaminister kaitsealuste liikide püsielupaikade piirid ja kaitsekorra. Eelnõukohase määrusega võetakse Harju maakonnas Kose vallas Tuhala külas kaitse alla väljaspool kaitstavaid alasid asuv rohunepe (*Gallinago media*) Otiveski püsielupaik.

Andres Kuresoo Eesti Maaülikoolist tegi 02.11.2009 ettepaneku rohunepe püsielupaikade kaitse alla võtmiseks. Ettepanekule tegi 15.03.2010 ekspertiisi ning koostas selle põhjal käesoleva määruse eelnõu Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni looduskaitsebioloog Monika Laurits-Arro. Eelnõuga kavandatud kitsenduste vajalikkust ja LKS-le vastavust kontrollis ning seletuskirja ajakohastas Keskkonnaameti liigikaitse peaspetsialist Madli Linder (tel 730 2256, e-post madli.linder@keskkonnaamet.ee). Eelnõu keeleteoimetaja oli Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Enel Ormus (tel 626 2906, e-post enel.ormus@envir.ee). Eelnõu õigusekspertiisi tegi Keskkonnaameti õigusosakonna jurist Madina Talu (tel 627 2178, e-post madina.talu@keskkonnaamet.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

2.1. Püsielupaiga kaitse alla võtmise eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Vabariigi Valitsuse 20.05.2004 määruse nr 195 „I ja II kaitsekategooriana kaitse alla võetavate liikide loetelu” § 8 lõike 2 punkti 21 kohaselt II kaitsekategooriasse kuuluva linnuliigi rohunepe püsielupaiga kaitse alla võtmise eesmärk on väljaspool kaitstavaid alasid asuva elupaiga kaitse kaudu liigi soodsa seisundi tagamine. Vastavalt LKS § 3 lõikele 2 loetakse liigi seisund soodsa, kui selle asurkonna arvukus näitab, et liik säilib kaugemas tulevikus oma looduslike elupaikade või kasvukohtade elujõulise koostisosana, kui liigi looduslik levila ei kahane ning liigi asurkondade pikaajaliseks säilimiseks on praegu ja tõenäoliselt ka edaspidi olemas piisavalt suur elupaik.

Rohunepp kuulub Eesti kõige haruldasemate ja kaitset vajavamate linnuliikide hulka. Rohunepp on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7–25) I lisa liik. Maailma looduskaitseliidu (IUCN) punase nimestiku järgi kuulub rohunepp ohulähedaste (*Near Threatened*) liikide kategooriasse ning tema arvukuse trend on kahanev¹. Rohunepe kaitse paremaks planeerimiseks on koostatud ka üleeuroopaline tegevuskava². Eesti punase nimestiku järgi (2008. a hinnang) on

¹ BirdLife International 2012. *Gallinago media*. In: IUCN 2012. IUCN Red List of Threatened Species. Version 2012.2., 27.06.2013.

² Kälås, J. A. 2004. International Single Species Action Plan for the Conservation of the Great Snipe *Gallinago media*. Technical Series No 5 of the UNEP/AEWA Secretariat. 41 p (http://www.unep-awa.org/publications/technical_series/ts5_great_snipe.pdf, 27.06.2013).

rohunepp ohualdis liik ning tema arvukus kahaneb. Ohualtiks on Eesti punases nimestikus loetud liigid, mille populatsioonid vähenevad ülekasutamise, elupaikade hävimise või rikkumise tagajärjel ja mille arvukus väheneb; need on liigid, mis võivad lähitulevikus sattuda eriti ohustatud liikide kategooriasse, kui neid mõjutavad tegurid kestavad.

Seega on vastavalt LKS §-le 7 rohuneapi püsielupaiga kaitse alla võtmise eelduseks liigi ohustatus, haruldus ning rahvusvaheline kohustus.

2.2. Püsielupaiga kaitse alla võtmise otstarbekus

Rohuneapi soodsa seisundi tagamiseks tuleb vastavalt LKS § 48 lõikele 2 tagada tema elupaikade kaitse kaitsealade, hoiualade või püsielupaikade moodustamise kaudu lähtuvalt alade esinduslikkusest.

2010. a märtsi seisuga oli Eestis teada kokku 35 püsivat ja 15 võimalikku rohuneapi mängukohta, Eestis pesitses hinnanguliselt 400–600 haudepaari. Eesti asurkonna suurus kahanes aastail 2002–2007 kuni 100 haudepaari võrra (aastane negatiivne iive kuni 3%). Kuna kaitsealustel ja hooldatavatel suurlammidel (Alam-Pedja, Matsalu, Soomaa, Mustajõe) on rohuneapi asurkonnad olnud üldjuhul stabiilsed, siis kahaneb tervikasurkond eelkõige väljaspool kaitse- ja hoiualasid paiknevate mängude hääbumise ja kadumise tõttu. Aastateks 2009–2013 koostatud rohuneapi kaitse tegevuskava³ ning rohuneapi püsielupaikade kaitse alla võtmise ettepaneku järgi on asurkonna soodsa seisundi tagamisel oluliseks sammuks väljaspool kaitstavaid alasid paiknevate elupaikade kaitse tagamine. Väiksemate kaitseta lokaalpopulatsioonide jätkuv hääbumine võib kaasa tuua ka tagasilööke taastootvates elujõulistes Eesti mängukettides. Rohuneapi elujõulisi lokaalpopulatsioone iseloomustab mängivate isaslindude stabiilne arv ja nn mängukettide olemasolu (2–3 mängu vahekaugusega <10 km). Rohuneapi praegune ja prognoositav fragmentaarne levikumuster Eestis ei pruugi tagada liigi pikaajalist säilimist³. Kui kasutada metapopulatsioonilist lähenemist⁴, siis on asurkonna säilimise huvides oluline tagada sobivate elupaikade piisav tagavara selliselt, et elujõulisemate naaberurkondade rändsed isendid saaksid neid taasasustada³. Rohuneapi püsielupaikade kaitse alla võtmise ettepanekus märgib liigiekspert, et Pirita jõe valgjal on ajalooliselt teada terve rida rohuneapi mängupaiku, kuid praeguseks on ainukesed teadaolevad nepimängud piirkonnas ettepanekus nimetatud Otiveski ja Tuhala elupaikades. Need mängud paiknevad lähestikku (u 2,5 km kaugusel teineteisest), moodustades koos väga olulise lüli üha fragmenteeruvas tervikasurkonnas ning nende kaitse on vajalik, et aidata kaasa rohuneapi haudeasurkonna sidususe tagamisele Eestis tervikuna. Tuhala mängupaik võeti kaitse alla Heinasoo sihtkaitsevööndina Nabala-Tuhala looduskaitseala koosseisu (Vabariigi Valitsuse 17.11.2014 määrus nr 168), kuid Otiveski mängupaigal puudub siiani kaitsestaatus, mistõttu on takistatud ka ala hooldamine. Senistest teadmistest lähtudes kaotavad võsastuvad lammid liigi jaoks atraktiivsuse enamasti 5–10 aasta jooksul, rohke üleujutusega aladel, kus võsastumine on pärssitud, kuni 20 aastaga. Seega on Pirita jõe valgala nepimängud ilma aktiivse kaitsekorralduseta määratud hävimisele, eriti silmas pidades asjaolu, et alade traditsiooniline majandamine (niitmine) on lakanud.

Ülalkirjeldatule tuginedes ning lähtuvalt LKS § 48 lõikest 2 tuleb Otiveski püsielupaik kui rohuneapi esinduslik väljaspool kaitstavaid alasid asuv elupaik liigi soodsa seisundi tagamiseks

³ Kuresoo, A., Luigujõe, L. 2009. Rohuneapi kaitse tegevuskava aastateks 2009–2013. Eelnõu Keskkonnaministeeriumis, 50 lk.

⁴ Hanski, I., Gilpin, M. 1991. Metapopulation dynamics: brief history and conceptual domain. *Biological Journal of the Linnean Society* 42:3–16.

kaitse alla võtta.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Rohunepi kaitseks seni püsielupaikasid moodustatud pole. Püsielupaiga tüübi valiku korral on võimalik kohaldada elupaigas just rohunepi kaitseks vajalikke ja kohaseid piiranguid ning tegevusi (nt inimeste väljaspool jõge ja jõe kallastada 15. aprillist 14. juulini viibimise keeldu). Kuigi Otiveski püsielupaiga alal on ka teisi loodusväärtusi, ei ole kaitseala loomine põhjendatud – kõnesoleva ala põhiväärtuseks on sealsed rohunepi mängud ning kuivõrd ka teiste loodusväärtuste puhul on tegu poollooduslike niidukoosluste ja vastavaid tingimusi eelistavate liikidega, saavad ka need väärtused läbi rohunepi kaitsekorra kaitstud.

2.4. Püsielupaiga piirid

Püsielupaiga piiride määratlemisel on lähtutud rohunepi mängu asupaigast ja liigi elupaiganõudlusest (rohunepp eelistab traditsioonilisel viisil hooldatud luhakooslusi). Piiritlemisel on kasutatud Eesti põhikaarti (II kaardistusring) L-EST 97 1 mm täpsusega (EUREF89) projektsioonis ja katastriüksuste piire seisuga märts 2011.

Püsielupaiga alal toimub 3–5 isalinnuga mäng. Püsielupaika on arvatud terviklik ja ühtne luhaala, mille kaitse ja hooldamine on vajalik sellel leiduva rohunepi mängu säilimiseks. Eesmärgiga tagada püsielupaiga piiride hea tuvastatavus looduses, järgivad need suuremalt jaolt põhikaardi kõlvikupiire ehk luha ja metsa piiri. Kohtades, kus põhikaardil toodud piirid ei kajasta looduses valitsevat olukorda ja/või muudaks need püsielupaiga piiride tuvastamise liialt keeruliseks, on kasutatud katastriüksuste piire. Liigiekspert Andres Kuresoo poolt tehtud püsielupaikade moodustamise ettepanekus toodud andmete kohaselt vastab püsielupaiga pindala teadaolevale liigi piisava kodupiirkonna suurusele (400 m raadius mängust, >50 ha).

J. Paali taimkatte kasvukohatüüpide klassifikatsiooni⁵ järgi on tegemist märja lamminiidu kasvukohatüübiga, kus domineerivateks taimeliikideks on angervaks ja mätastarn. Alal on inventeeritud hea esinduslikkusega (esinduslikkus B ehk niidul on säilinud kooslusele omane liigiline koosseis, tõusnud võib olla mätlike vormide ning võsa moodustavate liikide osakaal) EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ja loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta elupaigatüüp 6450 – põhjamaised lamminiidud. Ala linnustikus on esindatud kõik lamminiitudele tunnuslikud liigid: tikutaja, kiivitaja, hooldamata luhtadele iseloomulikud kõrkja-roolind, ritsiklind, kadakatäks ning toitekülastena metstilder, metskurvits. Kaitsealustest linnuliikidest pesitseb alal lisaks rohunepile veel rukkirääk (III kaitsekategooria linnuliik) ning ala kasutavad toitumiseks händkakk, valge-toonekurg, sookurg (III kaitsekategooria linnuliigid) ja väike-konnakotkas (I kaitsekategooria linnuliik). Rohunepi kaitseks kavandatav kaitsereežiim tagab muuhulgas ka teiste alal elavate või seda toitumiseks kasutavate liikide kui samuti mõõdukalt hooldatavaid poollooduslikke (lammi)kooslusi vajavate liikide kaitse.

Püsielupaiga pindala on 52,76 ha, mis kõik kuulub sihtkaitsevööndisse. Eraomandis on 2014. a oktoobri katastriüksuste seisuga järgi püsielupaiga maa-alast 10,68 ha, ülejäänud ala paikneb riigimaal.

⁵ Paal, J. 1997. Eesti taimkatte kasvukohatüüpide klassifikatsioon. 200 lk. Tartu, 1999.

2.5. Kaitsekord

Püsielupaigas kehtestatava kaitsekorra väljatöötamisel on lähtunud rohuneppi pesitsusfenoloogiast ning lindu ja tema elupaiku ohustavatest teguritest. Rohuneppi ohustavateks teguriteks on elupaikade hävimine või nende ökoloogilise seisundi halvenemine peamiselt maaparanduse ning lamminiitude kinnikasvamise (mittemajandamise) tagajärjel, pesitsemisedukust ja arvukust ohustav ebasobiv niitmisrežiim (varajane niitmine) jne. Kaitsekord, sh rohuneppi pesitsusajast (15. aprill kuni 14. juuli) tulenevad ajalised piirangud, on kooskõlas liigiekspert Andres Kuresoo poolt esitatud rohuneppi püsielupaikade kaitse alla võtmise ettepaneku ning rohuneppi kaitse tegevuskavadega, sh koostatava kaitse tegevuskava eelnõuga. Varasemad rohuneppi kaitse tegevuskavad ning koostatava kava eelnõu nimetavad lubatava niitmise alguse ajana 10. juulit ning optimaalse ajana 20. juulit.

Püsielupaigas kehtestatakse tulenevalt kaitsekorra eripärast ja majandustegevuse piiramise astmest kogu ulatuses sihtkaitsevööndi režiim. Püsielupaigas kehtib LKS §-s 30 sätestatud kaitsekord eelnõukohase määruses sätestatud erisustega.

Püsielupaigas on tulenevalt LKS §-st 30 keelatud majandustegevus, uute ehitiste püstitamine, telkimine, lõkketegemine ja rahvaürituste korraldamine. Nimetatud tegevused on keelatud, sest need rikuks ühte selle haruldase liigi niigi vähestest olemasolevatest elupaikadest ja lisaks häiriks tundliku ning pelgliku liigi isendite pesitsemist, mistõttu kahaneks pesitsusedukus. Keelatud on ka olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd, sest ala veerežiim ei tohi muutuda – see takistaks liigi soodsa seisundi tagamist. Kraavidest setete eemaldamine muudaks ala veerežiimi nii, et pinnas muutuks kuivaks, mis raskendaks rohuneppidel mullaselgrootute kättesaamist (linnu nokk ei tungi mullakamarast läbi) ning veel halvemal juhul põhjustab vihmausside migratsiooni alumistesse mullakihtidesse, kus nad on rohuneppi toiteulatuses täielikult väljas. Kui halveneb rohuneppi toidubaasi olukord, kaob alalt ka liik, sest üle 95% rohuneppi toidust moodustavad vihmaussid (rohuneppi tegevuskava 2002–2006). Teiseks ei ole maaparandussüsteemide hoolduse lubamine ka vajalik, sest jõgede üleujutused koos traditsioonilise hooldusega (niitmine, karjatamine) ongi tegurid, mille tulemusena on lammikooslused kujunenud. Isegi kui lammiala jääb liigniiskuse ja nt sellest tuleneva halva ligipääsetavuse tõttu üheks-kaheks aastaks niitmata, siis ei pruugi see püsielupaikade kaitse alla võtmise ettepanekus toodud info kohaselt liigiekspert Andres Kuresoo sõnul lammiala atraktiivsust rohuneppile vähendada.

Määrusega kehtestatakse LKS § 30 lõikes 2 sätestatud tegevuste osas järgmised erisused ning lubatakse lõikes 4 loetletud tegevustest järgmised kaitstavat loodusobjekti mittekahjustavad tegevused.

Püsielupaigas on kaitse-eeskirjaga sätestatud erisused LKS § 30 lõikes 2 sätestatud kaitsealuste liikide elupaigas viibimise keelu ning sõiduki, maastikusõiduki ja ujuvvahendiga sõitmise keelu kohta.

Väljaspool rohuneppi pesitsusperioodi ehk 15. juulist 14. aprillini on inimeste viibimine püsielupaigas lubatud. Pesitsusperioodil ehk 15. aprillist 14. juulini on inimeste viibimine püsielupaigas lubatud vaid jõel ja kallasrajal, kuna seal on liikumine toimunud juba varasemalt ja enamasti harrastuskalapüügi eesmärgil, ning sel viisil see kaitse-eesmärki ei kahjusta. Kuna kalapüük rohuneppi ega tema elupaiku oluliselt ei kahjusta, on see tegevus püsielupaigas lubatud aastaringelt. Väljaspool jõge ja kallasrada on inimeste viibimine rohuneppi pesitsusperioodil keelatud, sest see võib pelglikku rohuneppi pesitsemise ajal

oluliselt häirida, vähendades sellega pesitsusedukust ning ohustades kaitse-eesmärki. Väljaspool kallasrada ei laiene pesitsusaegne liikumiskeeld karjatamisega kui traditsioonilise maakasutusega ning luhakoosluse säilimist soodustava tegevusega seotud liikumisele. Loomade karjatamine ei ole rohunepile oluline häiring, sest loomad ei tekita lindudel sellist hirmu, nagu tekitavad inimesed.

Sõiduki ja maastikusõidukiga sõitmine on püsielupaigas lubatud väljaspool rohunepi pesitsusperioodi ehk 15. juulist 14. aprillini ning vaid kaitse-eesmärki toetavatel kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalikel hooldus- ja taastustöödel. Kuna püsielupaika ei jää sõitmiseks mõeldud teid ei ole sõidukitega alal sõitmine ka vajalik muul juhul kui liigile elutingimuste säilitamiseks vajalike hooldus- ja taastustööde tegemisel.

Püsielupaiga piiresse jäävatel jõelõikudel on keelatud sisepõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmine pesitsusajal ehk 15. aprillist 14. juulini. Mootori müra häirib linde ja mõjub negatiivselt pesitsusedukusele. Mootorita ujuvvahendiga või vaikse elektrimootoriga ujuvvahendiga püsielupaiga piiresse jäävate jõelõikude läbimine linde oluliselt ei häiri.

Pesitsusajast tulenev viibimispiirang ja sõiduki, maastikusõiduki või ujuvvahendiga sõitmise piirang ei kohaldu tulenevalt LKS § 30 lõikest 3 järelevalve- ja päästetöödele, loodusobjekti kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusele ning kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekul teostatavale teadustegevusele. Teadustegevus on oluline püsielupaiga kvaliteedi kontrollimiseks ja liigi soodsa seisundi hindamiseks ning on võimalik üksnes seire ja uuringute kaudu just nimelt liigi pesitsusperioodil.

Jahipidamine on püsielupaigas keelatud pesitsusperioodil, kuna see tegevus võib rohuneppi häirida ning seeläbi pesitsusedukust vähendada. Väljaspool pesitsusperioodi ehk 15. juulist 14. aprillini on jahipidamine püsielupaigas lubatud.

Püsielupaiga valitsejaga tuleb tulenevalt LKS § 14 lõikest 1 kooskõlastada nimetatud sättes loetletud tegevused: katastriüksuste kõlvikute piiride ja kõlviku sihtotstarbe muutmine, maakorralduskava koostamine ja maakorraldustoimingute teostamine, detailplaneeringu ja üldplaneeringu kehtestamine, väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks nõusoleku andmine, projekteerimistingimuste andmine, ehitusloa andmine, enam kui viie ruutmeetri suuruse veekogu rajamine, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks, jahiulukite lisasöötmise.

Püsielupaiga valitseja nõusolek on vajalik loomade karjatamiseks ning koosluste hooldus- ja taastamistöödeks. Loomade karjatamiseks püsielupaigas on püsielupaiga valitseja nõusolek vajalik, et kooskõlas LKS § 14 lõigetega 2 ja 3 oleks võimalik reguleerida karjatamiskoormust. Karjatamine aitab kaasa luhaala avatuna hoidmisele ehk rohunepi elupaikade säilitamisele ja on seeläbi kaitse-eesmärki toetav tegevus.

Koosluste hooldus- ja taastamistööd on püsielupaigas lubatud väljaspool pesitsusperioodi ehk 15. juulist 14. aprillini ning nendeks annab püsielupaiga valitseja loa kooskõlas LKS § 14 lõigetega 2 ja 3 sätestatuga. Hooldus- ja taastamistööd seisnevad puude ja põdsaste raies, lammil rohu niitmises ja niite koristamises. Raietööd on olulised lamminiidu ehk rohunepi mängu- ja toitumisala taastamiseks ning niitmine juba taastatud või säilinud lammiosade edasiseks säilitamiseks. Puude ja põdsaste raiumine on vajalik ka röövluse vähendamiseks, kuna need on röövlomadele head peitekohad. Et üleujutused rikastavad lammi toitainetega, mis põhjustavad taimestiku vohamist ja suurendavad ala biomassi, on niite koristamine alalt

äärmiselt oluline. Suure biomassi hulga jätmise luhale suurendab ühelt poolt ala rikastumist toitainetega ja soodustab taimestiku vohamist, teiselt poolt tekitab kuivanud niide maapinnale paksu kooriku, mis takistab lindudel mullaselgrootute kättesaamist. Rohunepi jaoks on mullaselgrootud, valdavalt vihmaussid, peamine toiduobjekt. Raiutud puitmass tuleb kindlasti koristada ja alalt välja vedada. Puitmassi põletamine luhal on lubamatu, sest põletamine rikastab ala liigsete toitainetega ning võib sellega muuta koosluste liigikoosseisu. Samuti loob raiutud puude ja pöösaste jätmise luhale häid varjevõimalusi röövlomadele ning võib kahandada kaitsealuste linnuliikide pesitsusedukust. Valitseja nõusolek hooldus- ja taastamistöödeks on vajalik, kuna tegevust tuleb ajaliselt planeerida ja kindlasti ei ole kõiki töid vaja teha igal aastal.

Kuna tegemist on luhaalaga, siis ei ole vajalik kaitse-eeskirjaga lubada tegevusi, mis on mõeldud metsa- või rannikualadele, nagu adru varumine või metsasaaduste korjamine.

Püsielupaiga piires on ehitistest vaid väiksed teerajad, mida ei ole vaja hooldada; seetõttu ei ole tarvidust kaitse-eeskirjas lubada ka ehitiste hooldustöid.

Planeeritav kaitsereežiim tagab rohunepi elupaikade säilimise ning rahu pesitsusperioodi ajal, kavandatavad piirangud on, arvestades püsielupaiga maakasutusajalugu (tegemist on traditsiooniliselt hooldatud luhaalaga, kus edasine hooldus on oluline ka ala rohunepi elupaigana säilimiseks) ning püsielupaika jäävate katastriüksuste sihtotstarvet (tegemist on maatulundusmaaga) rohunepi kaitseks proportsionaalsed ja vajalikud.

3. Menetluse kirjeldus

Keskkonnaamet on teavitanud kõiki eramaaomanikke kaitse-eeskirjast tulenevatest piirangutest kirja teel. 31.01.2011 saadeti eramaaomanikele neli kirja. Põhjendatud vastuväiteid ja kommentaare esitasid kaks menetlusosalist.

Tabel 1. Keskkonnaameti teavituskirjadele vastuseks saadud menetlusosaliste seisukohad, Keskkonnaameti vastused ning otsused.

Maaomanik	Märkuse sisu	Tulemus
Jaanus Saadve	Kinnistu omanik on astunud samme kinnistu sihtotstarbe muutmiseks elamumaaks. Saadud on projekteerimistingimused, tellitud on geodeetilised mõõdistustööd, saadud elamu ja abihoone projekteerimistingimused.	Kuna kinnistu ala on kitsas, pindalalt väike, jääb püsielupaiga äärealale ega oma liigi toitumiskohana määravat tähtsust, siis arvatakse kinnistu Otiveski püsielupaiga koosseisust välja. Samadel põhjustel ei ole olulist häirivat mõju rohunepile ette näha ka elamu ehitamisel ja selle kasutamisel.
AS Genofen	Kinnistu soetamise eesmärk oli rajada sinna hobusefarm 25 hobusega. Omanik leiab, et kavandatavad piirangud muudavad kinnistu sihtotstarvet ja planeeritud tegevus ei ole siis võimalik.	Kinnistu püsielupaigast väljaarvamise ettepanekut ei võetud arvesse. Püsielupaik hõlmab kinnistust 43% (3,8 ha) ja jääb valdavas osas ehituskeeluvööndisse, mistõttu ehitustegevus on niikuinii

	<p>Soovitakse kinnistu püsielupaigast väljaarvamist või riigile müümist. Detailplaneeringuid ja lubasid ei ole seni taotletud. Lisaks soovib maaomanik oma kinnistul üldise liikumiskeelu perioodil (15. aprillist 14. juulini) liikumise lubamist.</p>	<p>keelatud. Kinnistust on 3,6 ha looduslik rohumaad ja 3 ha metsamaad, mis jääb enamjaolt püsielupaigast välja ning kus 100 meetri ulatuses kehtib raiekeeld. Seega ei ole kinnistul (kogupindala 8,92 ha) planeeritavaks suuremahuliseks tegevuseks võimalusi. Alal hobuste karjatamine ja rohu niitmine ning võsa eemaldamine on kooskõlas ala kaitse-eesmärkidega ja püsielupaik ala sihtotstarvet ei muuda. Ka kohalik omavalitsus ei näe võimalust soovitud farmi detailplaneeringut sinna lubada. Liikumispiirangu leevendamise ettepanek võeti arvesse, lubatud on liikumine seoses loomade karjatamisega.</p>
--	---	--

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruse koostamisel on arvestatud vastavust Euroopa Ühenduse õigusele, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7–25). Direktiivi 2009/147/EÜ artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult esinevate linnuliikide, kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset Euroopa Liidu liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Direktiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, kasutusele vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomise, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Rohunepi püsielupaiga kaitse alla võtmisel on oluliseks kaitse-eesmärgiks direktiivi 2009/147/EÜ I lisas nimetatud linnuliigi kaitse.

Moodustatav püsielupaik ei kuulu Natura alade koosseisu.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale. Määruse rakendamine aitab tagada II kaitsekategooriasse kuuluva rohunepi ja tema elupaikade soodsa seisundi säilimist, mille läbi säilib looduskeskkonna mitmekesisus. Looduskeskkonna mitmekesisus tagab omakorda parema ja mitmekesisema elukeskkonna säilimise inimestele.

Kaitsealuse liigi rohunepi püsielupaiga kaitse alla võtmine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse

(liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt toodud eesmärkide saavutamist.

Eelnõu kohaselt võetakse kaitse alla üks tervenisti sihtkaitsevööndisse kuuluv püsielupaik kogupindalaga 52,76 ha, millest 10,68 ha paikneb 2014. a oktoobri katastriüksuste seisuga järgi eramaal.

Määruse jõustumisega olulisi mõjusid sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ega riigiasutuste ning kohaliku omavalitsuse korraldusele ei kaasne, sest kaitse alla võetakse vaid üks suhteliselt väikse pindalaga ning suures osas riigimaal paiknev püsielupaik. Püsielupaigas on soositud alade traditsiooniline maakasutus, piirangud kehtestatakse vaid rohunepi kaitseks vajalikus ulatuses ning põhjendatud kaitserežiimina.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb eelnõu jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt püsielupaiga sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Vastavalt maamaksuseaduse § 5 lõikele 4 esitavad Maksu- ja Tolliametile maamaksukohustuse väljaarvutamiseks vajalikud andmed kohalikud omavalitsused. Maamaksutulu vähenemise summa selgub Maksu- ja Tolliametisse informatsiooni laekumisel.

Esialgse arvestuse järgi laekub Kose vallale maamaksu vähem ligikaudu 17 eurot aastas.

Vastavalt LKS §-s 20 sätestatud tingimustele ja Vabariigi Valitsuse 08.07.2004 määrusega nr 242 kinnitatud korra „Kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja riigi poolt omandamise ja ettepanekute menetlemise kord ning kriteeriumid, mille alusel loetakse ala kaitsekord kinnisasja sihtotstarbelist kasutamist oluliselt piiravaks ning kinnisasja väärtuse määramise kord ja alused” kriteeriumitele võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Püsielupaigas asuvate eramaade riigile omandamise maksumus sõltub maa asukohast. Püsielupaigas olev eramaa on maatulundusmaa sihtotstarbega. Maa-ameti tehingute andmebaasist hoonestamata maadega ajavahemikul 01.01.2014–10.12.2014 tehtud tehingute väljavõtte kohaselt on maatulundusmaa keskmine hind Kose vallas ligikaudu 2700 eurot/ha.

Püsielupaiga valitsemiseks ja kaitse korraldamiseks vajalikud kulutused on kavandatud Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnaameti eelarves.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Käesoleva määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja

omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Määruse eelnõu on kooskõlastatud teiste ministriumidega eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu. Põllumajandusministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega, mille põhjal on seletuskirja täiendatud. Kokkuvõtte esitatud märkustest ja nende arvestamisest on tabelis 2. Teised ministriumid kooskõlastasid eelnõu EIS-is vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

Tabel 2. EIS-is kooskõlastamise käigus Põllumajandusministeeriumi esitatud märkused ning nendega arvestamine.

Märkus	Kommentaar ning kuidas ja kas on märkust arvestatud
Paluti täpsustada, miks on valitud niitmistööde algusajaks 15. juuli. Vastavalt liigi tegevuskavale on lubatud niitmine alates 10. juulist. Tehti ettepanek rakendada sarnaselt teistele aladele niitmise alguskuupäevana 10. juulit.	Vastavalt liigiekspert Andres Kuresoo 02.11.2009 rohune pi püsielupaikade kaitse alla võtmise ettepanekus olevale infole kestab rohune pi pesitsusperiood 14. juulini. Sellest lähtuvalt ei ole võimalik niitmise varem alustada. Selgitava tekstiga on täiendatud seletuskirja punkti 2.5.
Soovitati seletuskirjas täpsustada, kui suure osa püsielupaikadest moodustavad hooldatavad lamminiidud, taastatavad lamminiidud ning mets (AS-ile Genofen edastatud vastusest selgub, et kinnistule jääb 3 ha metsa, samas on seletuskirjas läbivalt öeldud, et püsielupaiga moodustavad luhaalad).	Otiveski püsielupaigas AS-ile Genofen kuuluval kinnistul olev metsaala püsielupaika ei kuulu. Segaduste vältimiseks on tabelis 1 korrigeeritud sõnastust. Hetkel täpne info, kui palju saavad püsielupaigast moodustama hooldatavad või taastatavad lamminiidud või kui palju taastamise järel metsa alles jääb, puudub. Seetõttu seda kaitse-eeskirja seletuskirjas ei käsitleta. Hooldamise ja taastamise vajadus, tööde läbiviimise ajakava, maht ning tulemused tuleb määratleda liigi kaitse tegevuskavas, mitte kaitse-eeskirjas.
Soovitati kaaluda võimalust maaparandussüsteemide hoiutööde lubamiseks püsielupaiga valitseja nõusolekul, et juhtudel, kui ala niiskuse režiim ei võimalda liigniiskuse tõttu hooldustööde läbiviimist, oleks võimalik liigi elupaiga hooldamise tagamise eesmärgil rakendada vastavaid abinõusid.	Rohune pi looduslik elupaik on lamminiit. Lamminiidud ei ole kujunenud kuivendamise tagajärjel. Vastupidi – luhakooslused on kujunenud perioodiliste üleujutuste ning traditsiooniliste hooldusvõtete (niitmine, karjatamine) koosmõjus. Seega ei ole maaparandussüsteemide hooldust vaja lubada. Seda enam, et Otiveski püsielupaigas on vaid paar väikest kraavi. Teiseks kirjutab Andres Kuresoo oma ettepanekus, et kui 1–2 aastat jääb

	<p>lamm niitmata, ei pruugi see lammiala atraktiivsust rohunepile vähendada. Täiendatud on maaparandussüsteemide hooldamise keelu selgitusi seletuskirja punktis 2.5.</p>
<p>Paluti selgitada, miks on vajalik karjatamiseks loa küsimine püsielupaiga valitsejalt. Soovitati kaaluda võimalust, et lamminiidu hooldustööde läbiviimiseks (niitmiseks ja karjatamiseks) ei oleks vajalik eraldi kooskõlastuse küsimine püsielupaiga valitsejalt.</p>	<p>Seletuskirja punktis 2.5 on selgitatud, et valitseja nõusolek on vajalik selleks, et saaks reguleerida karjatamiskoormust, niitmisel ja võsaraiel kindlustada, et materjal luhalt ära viidaks jne.</p>

Mati Raidma
Keskkonnaminister

Andres Taliäär
Kantsler